
Vsebina:

- Prispevki za zgodovino knjižničarstva (1): Nastanek radovljiške knjižnične mreže
  - Nesprejeto
-

Lucijan Adam, Jure Sinobad

NASTANEK RADOVLJIŠKE KNJIŽNIČNE MREŽE

Lani je minilo 45 let od vzpostavitve radovljiške knjižnične mreže, zato smo se odločili, da v tej številki *Linhartovih listov* objavimo prispevek za zgodovino radovljiškega knjižničarstva – celoten prepis in reprodukcijo statistične priloge dopisa Ivana Vodopivca iz leta 1962. 28. septembra 1961 je bil sprejet prvi slovenski zakon o knjižničarstvu, ki je potrdil in uredil območno povezovanje ljudskih knjižnic. Na podlagi omenjenega zakona je v letu 1962 zaživela knjižnična mreža v združenih občini Radovljica, ki je od 1. junija 1961 obsegala tudi prej samostojni občini Bled in Bohinj. Občinsko knjižnično mrežo je vodila takratna upravnica radovljiške občinske knjižnice Alojzija Horvat z upravnim odborom, ki mu je predsedoval Ivan Vodopivec. Upravnica in predsednik upravnega odbora sta sklicala vaše knjižničarje in predstavnike prosvetnih društev. Skupaj so se dogovorili za nov način dela, ki je omogočil boljšo povezanost v stroki (*Šubic Pleničar 1999, str. 18*). Ivan Vodopivec je 11. oktobra 1962 predsedniku kranjske podružnice Društva bibliotekarjev Slovenije Ludviku Erjavcu poslal dopis, v katerem opisuje stanje knjižnične mreže v radovljiški občini leta 1962. Dokument se nahaja v Zgodovinskem arhivu Ljubljana (ZAL), Enota za Gorenjsko Kranj, v fondu Zveza Kulturnih organizacij Kranj (ZKO Kranj), mapa 960, leto 1962.

Dokument opisuje stanje knjižnične mreže v radovljiški občini leta 1962, ki je tedaj že obsegala tudi blejsko in bohinjsko občino. Blejske in bohinjske ljudske knjižnice so vključili v mrežo radovljiške matične knjižnice, ki je nato po razširitvi obsegala 19 knjižnic. Najstarejši med njimi sta bili ljudski knjižnici na Bledu in v Kropi (ustanovljeni leta 1945). Blejska ljudska knjižnica je imela z 8.078 knjigami najbogatejši knjižnični fond. Radovljiška matična knjižnica, ustanovljena 1946, je bila leta 1962 edina v mreži, ki je imela prost pristop do gradiva. Knjižnično mrežo so sestavljale še ljudske knjižnice: Stara Fužina (ust. 1946), Lesce, Begunje, Ljubno, Mošnje, Gorjuše, Bohinjska Bela in Bohinjska Bistrica (ust. 1947), Podnart in Kamna Gorica (ust. 1948), Brezje (ust. 1955), Lancovo (ust. 1956) ter ljudske knjižnice v Srednji vasi, Zasipu, Gorjah in Ribnem.

Ljudski knjižnici na Brezjah in v Stari Fužini sta poslovali brez določenega urnika, ker sta knjižničarki imeli knjige kar doma. Knjižnici v Radovljica in na Bledu sta bili odprti tri dni, Podnart in Lancovo dva dni, ostale knjižnice en dan v tednu. V Srednji vasi in Ribnem je leta 1962 knjižnica začela ponovno delovati. V Gorjah je knjižnica poslovala do začetka šolskega leta, potem pa se je knjižničar odselil. Iz Zasipa so hodili po knjige na Bled. Knjižnica na Gorjušah je bila leta 1962 začasno zaprta.

Knjižnice so skupaj imele 27.698 enot gradiva. Letni prirast gradiva v letu 1961 je bil 2.492 knjig (približno 9% skupnega knjižnega fonda). Največ novih knjig je dobila radovljiška knjižnica (913), blejska že več kot polovico manj (424). Razen blejske, ki je knjige kupovala sama, je vse ostale knjižnice z novostmi oskrbovala radovljiška matična knjižnica. Večino knjižničnega fonda so predstavljale leposlovne knjige za odrasle in mladinska literatura. Poučne literature je bilo v knjižnicah le za vzorec (dobre 3 % skupnega knjižnega fonda). Knjižnice so skupaj v 17.082 primerih 5.242 članom izposodile 41.195 knjig. Vsak član knjižnice je povprečno prebral skoraj 8 knjig.

Dopis Ivana Vodopivca iz leta 1962 je doslej edini objavljeni dokument, ki priča o začetkih delovanja radovljiške knjižnične mreže. Dokument je dragocen, ker poleg zanimivih statističnih podatkov o zalogi in izposoji gradiva prinaša tudi vpogled v stanje knjižničarstva na radovljiškem, blejskem in bohinjskem območju, avtor pa spregovori tudi o prednostih nove knjižnične mreže in o problemih, ki so jo spremljali na začetku delovanja.

Prepis dopisa Ivana Vodopivca z dne 11. 10. 1962

*D 11/10-62
Radovljica*

*Predsedniku
Društva bibliotekarjev Slovenije – podružnice Kranj*

Z zamudo Vam pošiljam poročilo o stanju knjižnic v občini Radovljica. Poskušal sem Vam zbrati podatke o nastanku in razvoju knjižnic pred vojno, pa sem uvidel, da je to stvar temeljitega raziskovanja zgodovine knjižničarstva v naši občini. Težko je tudi najti ljudi, ki bi kaj vedeli o nastanku knjižnic v posameznih krajih.

V občini je 20 knjižnic. V letošnjem letu je zopet začela delovati v Srednji vasi in v Ribnem. V Gorjah je delovala do letošnjega šolskega leta: knjižničar je bil premeščen, novega pa še nismo našli. Iz Zasipa hodijo po knjige na bližnji Bled. – Prav je, da Vas opozorim, da podatki v rubriki "Število obiskovalcev" najbrže ne bo točna, ker so jo knjižničarji očitno različno razumeli.

Problemi: Občinski ljudski odbor Radovljica štiti knjižničarstvo in je predvideni proračun za l. 1962. sprejel v celoti, vendar pa cene knjigam in uslugam predivje naraščajo, da bi jih mogli dohajati. Knjižnice v bohinjskem kotu in tudi v blejskem so združitvijo občin pridobile, kar bi mogli podpreti s številkami. – Občinska ljudska knjižnica Radovljica dela z minimalnimi režijskimi stroški, da bi čimprej dvignila knjižničarstvo na višjo raven. Matična knjižnica vodi potujočo knjižnico z okoli 700 knjigami za 12 knjižnic. Vodi nabavno politiko in nabavlja knjige tudi za vse druge knjižnice (samo Bled jih nabavlja sam). Vse na novo nabavljene knjige prejemajo knjižnice od matične knjižnice Radovljica.

Matična knjižnica v Radovljici vodi predpisano finančno poslovanje za vse knjižnice v občini. Inšpekcija je pred kratkim ugotovila, da je poslovanje v redu.

Probleme rešuje upravni odbor in svet knjižničarjev na sejah. Upravnik in predsednik občinske ljudske knjižnice obiskujeta knjižničarje po potrebi.

Z lepim pozdravom

*Ivan Vodopivec
Predsednik UO*

- 1 priloga

1. junija 1964 se je kot prva redno zaposlena knjižničarka v radovljiški knjižnici zaposlila Rezka Šubic Pleničar. Od 8. februarja 1966 do upokojitve, 31. avgusta 1997, je vodila knjižnico, ki je pod njenim vodstvom prerasla v eno najprepoznavnejših splošnoizobraževalnih knjižnic v Sloveniji. Ustanovo, ki ji je predano služila, je opisala kot "majhno šrambo dosežkov človekovega uma in

duha, ki v majhnem mestu brez hrupa opravlja veliko delo". Vsekakor misel, ki veliko pove tako o knjižničarskem poklicu, kot o osebi, ki jo je zapisala. Dolgoletna ravnateljica radovljiške knjižnice se takole spominja časa, v katerem so se gorenjske knjižnice začele povezovati, in ljudi, ki so pri tem tvorno sodelovali:

"Skoraj pol stoletja mineva od mojega prvega srečanja z organizatorjem splošnega knjižničarstva na Gorenjskem Ludvikom Erjavcem. Po smrti knjižničarke Mire Povh (1959), ki me je kot svojo učenko izbrala za pomoč v leški knjižnici (bila je del kulturnega društva kot npr. pevski zbor ali dramska skupina), sva s sošolko kar čez noč postali knjižničarki. Kot naročen se je pojavil g. Erjavec s svojim umirjenim pogledom in dobrohotnimi nasveti. Da bi se knjižnice lepše razvijale v mreži; da si bomo knjižničarji pomagali med seboj; da bodo društva bolj skrbela za nas ... je razlagal. Tudi ureditev, postavitve knjig bi kazalo spremeniti: npr. vse gradivo o naravi naj bi stalo skupaj, prav tako vse o zgodovini, športu ... V kranjski knjižnici in nekaterih podružnicah so to že uvedli. Sledilo je srečanje knjižničarjev takratne radovljiške občine, ustanovljen je bil odbor (kasnejši knjižnični svet), ki naj bi delo usmerjal; za predsednika je bil imenovan Ivan Vodopivec. Privzel je kranjske napotke in izkušnje, nastajati je začela knjižnična mreža tudi pri nas. Z Ivanom Vodopivcem sva se poznala in srečevala dlje kot z Ludvikom Erjavcem. Že kot njegova učenka sem bila deležna velike naklonjenosti in kar očetovskega odnosa, čeprav je bil znan po strogosti in hitri jezi. Ko je svoje delovanje izven službe posvetil knjižnicam, se je najino prijateljstvo samo-umevno nadaljevalo. Ivan Vodopivec in Ludvik Erjavec sta si bila povsem različna, a vendar podobna po veliki delovni vnemi in prepričanju, da je s knjigami in branjem življenje lepše, vrednejše. Osebnostno sem kot revno in tiho dekle od vsakega od njiju občutila popolno zaupanje, upoštevane, potrditev. Nakazala sta mi možnost šolanja na takratni višji pedagoški šoli, ki da bo v kratkem uvedla predmet knjižničarstvo in meni je ta poklic postal najlepši in edini cilj."

Knjižnica	Leto ustanovitve	Članstva na članke	Knjižničarji je bilo pri ustanovitvi	Vrsta knjižnice	Število izposojenih knjig										Število knjižničarjev	Število bralcev	Opomba
					Število knjig	Število izposojenih v 1944	politi.	up.	posel.	mladost.	ostali	knjižnični	knjižnični	Število izposojenih			
Matična knjižnica Radovljica	1946	3	da	prost pristop	5 040	913	10 2310	364	5 925	282	14 788	da	1120	8 307			
Lesce	1947	1	da	klasičen	3 348	252	58 1852	129	25 80	282	4 961	ne	711	2 319			
Prekmurje	1947	1	da	klasičen	1 629	94	-	944	54	2 83	-	11 81	da	176	857		
Kranjska	1945	1	-	klasičen	1 391	102	8	867	-	234	-	11 09	da	92	1 268		
Podurni	1948	2	-	"	1 048	148	45	526	30	550	59	1 166	da	140	623		
Ljubno	1947	1	da	nerazna na pot.	1 035	41	14	964	15	426	65	14 87	da	112	803		
Lančovno	1956	2	-	"	703	25	5	20	4	10	54	95	da	60	130		
Prepeče	1955	7	da	"	586	18	-	216	-	92	-	302	da	72	40 602		
Močnje zvezica	1947	1	-	"	694	253	3	178	1	71	-	253	da	124	245		
Kranjska	1948	1	da	"	352	7	2	32	-	243	865	842	ne	106	22		
Ljubno	1947	1	da	"	1 035	41	14	964	15	426	65	14 87	da	112	803		
Belca	1945	3	-	klasičen	8 078	424	6	744	153	2 784	57	10 444	da	2 319	592		
Prepeče	1947	-	-	nerazna na pot.	289	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ne posluje zaradi nesporazuma s knjižnico.	
Pod. Preba	1947	1	-	"	367	42	3	170	-	20	242	435	da	33	-		
Pod. Preba	1947	1	da	klasičen	1 492	125	23	1316	21	543	-	1 933	ne	337	865		
St. Trzin	1946	7	-	nerazna na pot. knjižnica	611	3	19	12	35	26	343	435	ne	118	42	Knjižnica se s knjižnico v Gornji radovljici ne posluje zaradi nesporazuma s knjižnico.	
16	-	-	-	-	7 769	2 492	18 626	74	8 81	14 443	2 310	4 119	5	5 242	17 082		

Statistična priloga iz dopisa Ivana Vodopivca predsedniku kranjske izpostave DBS. Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota za Gorenjsko Kranj, ZKO Kranj, mapa 960, leto 1962. Foto: Lucijan Adam

NESPREGLEDANO

Jože Šifrer: Polje, kdo bo tebe ljubil? Slovenske večernice, 157. Društvo Mohorjeva družba, Celje 2007.

Ta kratki roman sodobnega novelista, literarnega zgodovinarja in kritika Jožeta Šifrerja je izšel v redni zbirki Mohorjeve družbe, in sicer kot 157. zvezek Slovenskih večernic, ki izhajajo že dobro poldrugo stoletje. Pisatelj ga je začel pisati že pred pol stoletja, dokončal pa po dolgih letih premora šele nedolgo tega. V njej skozi ljubezensko zgodbo slikovito prikazuje divje čase združništva na Gorenjskem, nasilnega združevanja kmetij v kmetijske obdelovalne zadruge. Kljub silovitim čustvenim poudarkom ostaja kar najbližje objektivnemu pripovedovanju, močno pa je tudi poudarjena pravna razsežnost. Jože Šifrer pripoved obvladuje z izvrstno gradnjo, njena izrazna moč pa dobro razkriva pisatelja slavista.

Andrej Arko, glavni urednik
Mohorjeva družba Celje

Valentin Jarc (Mrkač): Tako naj bi se zgodilo, ali pa tudi ne. Nekaj okroglih in dvomljivih - II. Samozaložba, Radovljica, Ob pustu 2008.

Valentin Jarc (Mrkač): Tako naj bi se zgodilo, ali pa tudi ne. Nekaj okroglih in dvomljivih - III. Samozaložba, Radovljica, Pepelnica 2008.

Po natanko letu dni premora je radovljiški Mrkač spet udaril. Valentin Jarc je izdal drugo in tretjo knjižico iz zbirke *Tako naj bi se zgodilo, ali pa tudi ne. Nekaj okroglih in dvomljivih*. Knjižici, ki v počastitev največjega med radovljiškimi prazniki ponovno izhajata v pustnem času, sta enakega formata in podobne zasnove kot prva. Druga knjižica na 63. straneh prinaša 23 zgodb, v tretji pa na 47. straneh najdemo 22 naslovov. Mrkač se v svojih "štorijah" loteva različnih tem, ljudi in krajev. Poleg domače Radovljice sta mu še posebej ljuba bližnja Bled in Bohinj. Opisi ljudi in dogodkov so šegavi in iskriivi, povsem v znamenju časa, v katerem sta obe publikaciji ugledali luč sveta. Mrkač je v svoj zadnji knjižici dokazal, da ima tudi vizionarske sposobnosti. Na 4. strani bo pozorni bralec našel sliko, ki prikazuje idilično bohinjsko pokrajino, skozi katero se vije žalostna povorka pogrebcev, ki nosijo krsto z napisom "REGIJA ZGORNJA GORENJSKA". S to duhovito podobo je modri Mrkač preroško napovedal usodo političnega projekta regionalizacije Slovenije, ki se je klavrno končal tudi v zadnjem sklicu našega parlamenta.

Š. M.

